

دفتر مقام معظم رهبری

www.leader.ir

توضیح المسائل امام / فصل دوازدهم: احکام قبرستان (آراستنان) / 5- احکام مرتبط با قبرستان

5- احکام مرتبط با قبرستان

5- احکام مرتبط با قبرستان

ایجاد مانع و مزاحمت برای دفن در قبرستان عمومی

۷۱۰. اشخاصی در قبرستان های عمومی از دفن اموات در کنار بعضی از قبور جلوگیری می کنند، آیا مانع شرعی برای دفن اموات در آنجا وجود دارد؟ و آیا آنها حق دارند از این کار جلوگیری کنند؟

جواب: اگر قبرستان وقف باشد و یا دفن میّت برای هر فردی در آن مباح باشد، کسی حق ندارد حریمی در اطراف قبر میّت خود در قبرستان عمومی ایجاد کند و از دفن اموات مؤمنین در آن جلوگیری نماید.

۷۱۱. ما تصمیم گرفته ایم که در کنار قبور شهدای مدفون در روستا سنگ هایی بعنوان یادبود دیگر شهدای روستا که در مناطق دیگر دفن شده اند، گذاشته شود تا در آینده مزار آنها باشد، آیا این کار جایز است؟

جواب: ساخت صورت های نمادین قبر به نام شهدای عزیز اشکال ندارد، ولی در صورتی که آن مکان وقف برای دفن اموات باشد، ایجاد مزاحمت برای دیگران در دفن امواتشان جایز نیست.

۷۱۲. حریم یک امامزاده متبرکه محل قبرستان عموم مسلمین است و اهالی دو روستا که در جوار هم قرار دارند به صورت مشترک از سالیان متمادی دور تاکنون برای دفن اموات خود از آن استفاده می کردند بدین منظور چند نفر افراد خیر زمین هایی را خریداری و وقف قبرستان برای عموم مسلمین کرده اند.

سؤال از آن مقام محترم این است با عنایت به موارد فوق آیا یکی از روستاها مجاز است مانع استفاده روستای دیگر از این قبرستان عمومی گردد؟ لطفاً نظر و فتوای شریف را مرقوم فرمایید.

جواب: باید به همان طور که قبلاً استفاده می شده فعلاً هم استفاده شود و جلوگیری از آن جایز نیست.

تغییر و تبدیل غیر مجاز قبرستان

۷۱۳. موقع احداث مسجد فعلی، به علت کمبود زمین و عدم آگاهی مقداری از زمین وقفی قبرستان به مسجد الحاق گردید حال به جهت تجدید بنای مسجد جدید به علت اضافه شدن زمین خریداری شده از پشت مسجد، از زمین وقفی الحاقی قبرستان بی نیاز شده ایم و قصد داریم زمین الحاقی قبلی وقفی را به قبرستان سابق، ملحق نمائیم آیا این الحاق جایز است؟

جواب: جایز بلکه واجب است.

ساخت نمازخانه در قبرستان

۷۱۴. اداره آموزش و پرورش یک قطعه زمین موقوفه را با نظارت اداره اوقاف جهت احداث نمازخانه برای یکی از مدارس راهنمایی دخترانه از متولی اجاره کرده است در هنگام عملیات ساختمانی به چند قبر برخورد کرده اند که از زمان های قدیم بوده و آثاری از آن بر سطح زمین وجود نداشته است.

مستدعی است بیان فرمائید که آیا جایز است بدون نبش قبر و بدون هتک حرمت آنها ساختمان نمازخانه مزبور ادامه پیدا کند یا نه؟

جواب: اگر قبرستان بودن آن معلوم نیست و از متولی شرعی اجاره شده با مراعات عدم نبش قبر و عدم هتک اشکال ندارد، والا جایز نیست.

تغییر سنگ قبر

۷۱۵. در این محل رسم است که اگر کسی بخواهد سنگ قبری از سیاه به سفید تبدیل کند مطالبه یکصد تا یکصد و پنجاه هزار تومان، صرفاً فقط برای مجوز نصب می گیرند، با سادگی و دشمنی می خواهند مردم را از حکومت اسلامی بدبین نمایند که فاصله طبقاتی در مزار مسلمین هم مشهود باشد خواهشمند است دستور فرمائید چنانچه این امر خلاف است یا مجاز در هر صورت دستور شرعی آن را ذیلاً مرقوم فرمائید که اهالی وظیفه اسلامی خود را بدانند.

جواب: در قبرستان عمومی که وقف برای دفن اموات مسلمین باشد، کسی حق مزاحمت مسلمین ندارد، مگر آنکه شهرداری محل جهت مصالح عمومی مقرراتی داشته باشد.

دفن میت در زمین های وقفی

۷۱۶. چند ماه قبل یکی از علما در زمین موقوفه ای با اجازه وقف کنندگان آن دفن شده است و در حال حاضر عده ای به این کار اعتراض دارند و ادعا می کنند که دفن در زمین موقوفه جایز نیست، این مسأله چه حکمی دارد؟ و بر فرض عدم جواز، آیا اشکال با پرداخت مبلغی به عنوان عوض زمین موقوفه ای که آن عالم در آن دفن شده، برطرف می شود؟

جواب: اگر دفن میت در زمین موقوفه منافی با جهت وقف نباشد، اشکال ندارد، ولی اگر دفن او منافی با جهت وقف باشد جایز نیست و اگر شخصی در چنین زمین موقوفه ای دفن شود، باید تا بدن او متلاشی نشده نبش قبر شود و در مکان دیگر دفن گردد، مگر آنکه نبش قبر، حرجی بوده و یا موجب اهانت و هتک مؤمن شود و به هر حال، حکم با پرداخت مال یا زمین به عنوان عوض زمین موقوفه بر طرف نمی شود.

۷۱۷. ۲۲ سال قبل شخصی دارای علم و فضل بوده فوت نموده او را در زمین موقوفه دفن نموده اند، حال بعد از گذشت ۲۲ سال عده ای می گویند: که دفن در زمین موقوفه جایز نبوده لطفاً جواز و عدم جواز دفن مزبور را مشخص فرمایید. آیا در صورت عدم جواز می توان در عوض زمین موقوفه پول پرداخت نمود؟

جواب: در صورتی که دفن میت در زمین موقوفه منافات با جهت وقف موقوفه نداشته اشکال ندارد، ولی اگر دفن میت در زمین موقوفه منافات با جهت وقف داشته باشد جایز نیست، و چنانچه احیاناً میتی را در چنین زمین موقوفه ای دفن کرده باشند، باید جنازه را در صورتی که تا به حال خاک نشده باشد از آنجا نبش و در جای دیگر دفن کنند مگر آنکه نبش قبر حرجی و یا موجب اهانت و هتک مؤمن باشد و در هر صورت با پرداخت پول یا زمین حکم مسأله حل نمی گردد.

۷۱۸. در کنار مقبره ای که ظرفیت قبرهای آن تکمیل شده، زمینی وجود دارد که توسط دادگاه قضائی از شخص زمین داری مصادره شده و در حال حاضر به شخص دیگری واگذار شده است، آیا استفاده از آن زمین برای دفن اموات با کسب اجازه از صاحب فعلی آن جایز است؟

جواب: اگر صاحب فعلی آن کسی است که مالک شرعی آن محسوب می شود، تصرف در آن با رضایت و اذن او اشکال ندارد.

۷۱۹. پدرم زمینی را از برادر مرحومش به ارث برده و در قید حیات بوده که این زمین را وقف دارالقرآن کرده شواهد هم بر این وقف موجود است به دلیل اینکه زمین در جنب امامزاده بوده است متولی و متصدیان امامزاده بر خلاف غبطه وقف قطعه زمین را بابت اموات و قبر بفروش می رسانند، خواهشمند است نظر مبارک را در این خصوص بفرمائید آیا چنین چیزی جائز است؟

جواب: اگر وقف است تغییر آن جایز نیست و امر آن با متولی شرعی آن با مراعات جهت وقف است.

۷۲۰. زمین موقوفه ای در کنار قبرستانی که برای دفن اموات اهالی کافی نیست، وجود دارد و موقعیت آن برای تبدیل به قبرستان مناسب است، آیا تبدیل آن به قبرستان جایز است؟

جواب: تبدیل زمینی که برای جهتی غیر از دفن اموات وقف شده، به قبرستان به طور رایگان جایز نیست، ولی اگر وقف آن از قبیل وقف منفعت باشد، متولی شرعی آن می تواند در صورتی که به مصلحت و نفع وقف بداند آن را برای دفن اموات اجاره دهد.

نبش قبر مسلمان

۷۲۱. آیا این درست است که از یک قبر بعد از گذشت چند سال می توان مجدداً استفاده کرد؟ لطف کنید مدت سال را ذکر کنید.

جواب: نبش قبر مسلمان جائز نیست مگر اینکه علم داشته باشیم که جسد از بین رفته و خاک شده باشد و سال معتبر نیست.

۷۲۲. قبرستان کهنه شده به واسطه کمی زمین آن قبرستان را می کنند استخوان کهنه پیدا می شود گوشت و پوست یا مو در آنجا نیست استخوان خشک و خالی است اگر دست بزنی خاک می شود آیا دفن اموات جدید در آن محل جایز است؟

جواب: اگر علم داشته باشند هیچ اثری از میت قبل در قبر نمانده باشد و بدن او خاک شده باشد نبش قبر و دفن میت جدید در آن مانعی ندارد.

انتقال قبر بدون نبش قبر

۷۲۳. پیکر مطهر شهیدی به عنوان شهید گمنام در سال های گذشته در یکی از شهرهای مرزی کشور مدفون گردیده است اکنون پس از گذشت ۲۰ سال مشخص گردیده که شهید متعلق به خانواده محترمی است که مصراً تقاضای انتقال پیکر مطهر شهید به گلزار شهدای این شهر را دارند

مقتضی است نظر معظم له در خصوص انتقال پیکر شهید و یا انتقال قبر بگونه ای که نبش قبر بر آن صدق ننماید امر به ابلاغ فرمائید.

جواب: در فرض مرقوم نبش قبر جایز نیست و نقل اگر بدون نبش قبر محقق شود اشکال ندارد.

خاک برداری از قبرستان

۷۲۴. عده ای از اهالی یک روستا محلی را جهت قبرستان عمومی وقف نموده اند و قبرستان محل منحصر به همان استدر این صورت آیا جائز است که از گوشه و کنار همان زمین های وقفی که فعلاً دفن اموات با آن نقطه نرسیده خاکبرداری نموده و به جای دیگر مانند جاده سازی و غیره مصرف نمایند (به ادعای اینکه خاک آنجا با شن مخلوط است و جهت راه سازی خوب است) در صورتی که این کار موجب تغییر یافتن زمین وقفی از صورت اصلی بوده و بسیار ناهموار و نامرغوب شده و هموار نمودن آن هزینه زیادی خواهد داشت به علاوه واقفین زمین هم هیچ وقت به این عمل راضی نخواهند بود.

جواب: با فرض اینکه واقفین مالک زمین بوده و آن را وقف کرده اند تصرف مزبور جایز نیست، و موجب ضمان است.

احداث ضریح و بقعه برای امام زادگان

۷۲۵. برای شخصی که حدود چهارصد سال قبل فوت کرده و مدفن وی معلوم نیست بنا به خواب دیدن یک تکه استخوان برایش قبر و ضریح ایجاد نموده اند لذا نظر مبارک را در این خصوص عنایت فرمائید.

جواب: بدون اطلاع از خصوصیات و محل و عقیده مردم نظری نمی شود اظهار کرد.

۷۲۶. بقعه ای به نام امامزاده عباس مورد توجه و احترام خاص اهالی می باشد ولی فاقد بقعه و بارگاه است و اهالی بر این عقیده اند قبر امامزاده زیر درخت آزاد قرار دارد و به همین جهت دور درخت را با نرده های چوبی محصور و با نصب صندوق نذورات مورد زیارت حاجتمندان می باشد. اخیراً هیئت امناء آستانه با توصیه اداره اوقاف قصد قطع درخت مورد نظر و احداث بقعه و بارگاه در همان مکان را دارند. لذا استدعا دارد نظر شرعی حضرتعالی را در خصوص مورد به ویژه قطع نمودن درخت خشکیده مرقوم فرمایند.

جواب: احداث بقعه و قطع درخت مانع ندارد.